

**RADA GMINY
MARKUSY**

UCHWAŁA Nr VII / 31 / 2017

RADY GMINY MARKUSY

z dnia 30 sierpnia 2017 roku

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy MARKUSY na lata 2017 – 2027**

Na podstawie art.18 ust.2.pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz.446, ze zm./ oraz art.17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej/ tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm./,

Rada Gminy M a r k u s y uchwala , co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markusy na lata 2017 – 2027 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Markusy.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**
Piotr Piaskowski
Piotr Piaskowski

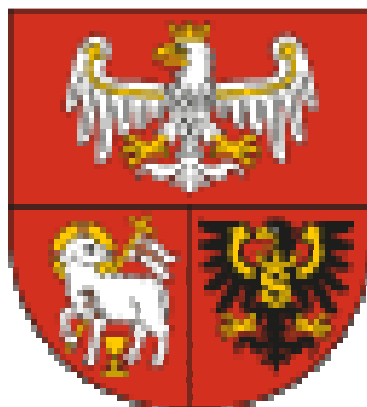
Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia przedmiotowej uchwały wynika z art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku pomocy społecznej, który wskazuje, że jednym z zadań gminy o charakterze obowiązkowym jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. „STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MARKUSY NA LATA 2017-2027 stanowi kompleksowy dokument wskazujący priorytety, cele oraz kierunki niezbędnych działań, jakie powinny zostać podjęte przez władze lokalne oraz instytucje i organizacje działające w obszarze pomocy i integracji społecznej dla zmniejszenia problemów społecznych, a tym samym zapobiegania zjawisku jakim jest wykluczenie społeczne.

Wobec powyższego podjęcie uchwały jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Piotr Piaskowski
Piotr Piaskowski

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY MARKUSY
na lata 2017 - 2027

MARKUSY MAJ 2017

**Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Markusy
na lata 2017 - 2027**

ZESPÓŁ PROJEKTOWY

MGR MIROSŁAW ŚLESIŃSKI - MODERATOR STRATEGII – DYREKTOR OŚRODKA PROFILAKTYKI I EDUKACJI SPOŁECZNEJ W ELBLĄGU.

MGR HALINA CHABOWSKA-PĘDRAK - KOORDYNATOR PRAC NAD STRATEGIĄ - KIEROWNIK GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W MARKUSACH.

MARKUSY MAJ 2017

WSTĘP

Ustawa o pomocy społecznej obliguje Gminy do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych”.

Problemy społeczne są w różny sposób rozumiane i doświadczane przez mieszkańców miast i gmin. Najczęściej wskazywanym problemem społecznym było ubóstwo i bezrobocie, także alkoholizm i przemoc oraz wykluczenie społeczne.

Biorąc pod uwagę wymienione w ankiecie perspektywnej oczekiwania rozwiązań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych można uznać, iż najczęściej postulowane rozwiązywanie problemów społecznych powinno odbywać się poprzez profesjonalną pomoc nakierowaną na udzielanie wsparcia dla osób chcących zmieniać siebie i swoje otoczenie. Dlatego tak ważne jest zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój osobisty, rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin.

Zastępowanie osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest ubezwłasnowolnieniem tej osoby i naruszaniem jej godności.

U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji, wykluczenia, degradacji psychicznej i społecznej

W związku z powyższym bardzo istotne jest stworzenie profesjonalnego systemu aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach edukacyjnych i integracyjno – kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym. Część osób (rodzin), mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej boryka się z problemami natury osobistej lub społecznej.

Często jest to spowodowane nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, hazard) w zastępstwie lub z braku umiejętności korzystania z pomocy. Takie zachowania blokują nawet bardzo profesjonalną pomoc w obszarach społecznych. Niezbędna jest fachowa, zintegrowana pomoc psychologiczna i terapeutyczna, czyli obszar „profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”.

Reasumując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zająć się głównie działaniem w obszarach:

- Edukacja społeczna, kultura.
- Pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej.

Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna stanowić przydatne pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Istotą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to zatem formuła kształtowania **strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości**.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji.

Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Jako element żywy Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Strategia została opracowana na lata 2017 – 2027

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawy prawne opracowania strategii	7
II. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury.....	8
2.1 Uczestnicy.....	8
2.2 Proces uspołeczniania	8
2.3 Słownik pojęć	8
III. Wizja przyszłości i cel nadrzędny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	9
IV. Charakterystyka środowiska społecznego	10
4.1 Krótka charakterystyka Gminy Markusy.	10
4.2 Analiza sytuacji społecznej Gminy Markusy na podstawie danych wtórnych	14
V. Pozycja strategiczna Gminy Markusy.....	27
5.1 Analiza SWOT	27
VI. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	38
6.1 Cele główne strategii	38
6.2 Cele szczegółowe i ich realizacja	97
VII. System zarządzania i aktualizacji strategii.....	51

OSOBY UCZESTNICZĄCE W PRACACH NAD STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – WSPÓŁTWÓRCY STRATEGII.

1. HALINA CHABOWSKA – PĘDRAK
2. ANNA MURZICZ
3. JOLANTA SULICKA
4. PAWEŁ SŁODKOWSKI
5. PIOTR STRÓŻEK
6. RENATA SAWICKA
7. BARBARA TURZYŃSKA
8. KUJAWA JÓZEF
9. BEATA KRAJNIK
10. ANETTA ĆWIKLIŃSKA
11. JOANNA PIOTROWSKA

I. Podstawy prawne opracowania strategii

Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 930 ze zmianami) obliguje Gminy do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wg. **Art. 17.** 1. w/w Ustawy: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze **szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych**, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka..”;

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1286 ze zmianami) stanowi:

Wg art. 4¹ ust.2. w/w Ustawy: „Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, **stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych**, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika”.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii stanowi (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 224 ze zmianami);

Wg. art.10 ust.2. w/w Ustawy: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem”, uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1—3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. **Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych**”

II. UCZESTNICY, PROCES USPOŁECZNIANIA, PROCEDURY

2.1 Uczestnicy

Do prac nad budową Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zgłosiło się 10 osób z terenu Gminy Markusy, które wyraziły zainteresowanie w procesie planowania strategicznego. Wśród nich znalazły się osoby będące reprezentantami z szeroko pojętej lokalnej społeczności, związane bezpośrednio z interdyscyplinarnością rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

2.2 Proces uspołeczniania

Poszczególne etapy planowania przeprowadzone zostały na spotkaniach, które odbyły się:

22 marca 2017r., 12 kwietnia 2017r. oraz w formie konsultacji internetowej w okresie od 21 maja 2017r. do 05 maja 2017r. Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2.3 Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,

MISJA – sens naszego istnienia i działania,

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA PRZYSZŁOŚCI I CEL NADRZĘDNY STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy i miasta, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markusy **wizję** sformułowano w następujący sposób:

Gmina Markusy jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców , umożliwiającym:

- ≥ nowoczesną edukację, przyjazną różnym grupom wiekowym i osobom niepełnosprawnym,***
- ≥ profesjonalną pomoc społeczną, wzmacniającą zasoby własne osób potrzebujących pomocy, wspierającą samodzielność, integralność i bezpieczeństwo rodziny;***
- ≥ integrację społeczności lokalnej, budującą tożsamość kulturową i środowiskową,***
- ≥ profesjonalną i efektywną pomoc w sytuacji zagrożeń związanych z dysfunkcją spowodowaną nadużywaniem substancji psychoaktywnych.***

Strategia pozwala zaplanować harmonijny plan rozwoju, przygotować konspekt działań zgodny z wcześniej wypracowaną wizją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji. Pozwolą one przybliżyć nas do wcześniej ustalonych zamysłów.

IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

4.1 Krótka charakterystyka Gminy Markusy

Markusy (niem. *Markushof*) – wieś w Polsce położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie elbląskim, w gminie Markusy, na obszarze Żuław Elbląskich, przy trasie nieistniejącej już linii kolejowej Elbląg-Myślice. Znajduje się tu również placówka Ochotniczej Straży Pożarnej. W Markusach znajdują się domy podcieniowe z początku XIX wieku.

W latach 1975–1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa elbląskiego. Miejscowość jest siedzibą gminy Markusy.

Gmina zajmuje powierzchnię **109 km²**. Do gminy Markusy należy **18** sołectw. Leży na żyznych glebach Żuław.

Na terenie gminy zachowało się wiele zabytków, do których należą m.in:

- szereg zabudowań mieszkalnych i gospodarczych typu holenderskiego,
- domy podcieniowe z XVIII w. w Markusach, Stalewie, Zwierznie, Kępniewie,
- kościół z XIX wieku w Zwierznie,
- stare cmentarze mennonickie w Kępniewie, Markusach, Węglach-Żukowie, Jeziorze,
- most zwodzony w Jeziorze,

- przystań rybacka z budynkiem dawnego zajazdu „Trzy Róże” nad jeziorem Družno w Węglach- Żukowie.

Do atrakcji krajoznawczych gminy należy jezioro Drużno, stanowiące znany i ceniony rezerwat przyrody na skalę europejską.

Największą atrakcją turystyczną jest rezerwat przyrody „Jezioro Drużno”, jeden z najpiękniejszych rezerwatów ornitologicznych środkowej Europy. Utworzony w 1966 roku w celu zachowania miejsc lęgowych ptactwa wodno-błotnego oraz piękna krajobrazu. Osobliwym krajobrazem gminy jest sieć rzek i kanałów ze stacjami pomp oraz poldery położone na terenach depresyjnych. Na szczególną uwagę zasługuje bogata wiejska architektura drewniana i murowana oraz cmentarze mennonickie w miejscowościach: Jezioro, Markusy, Żurawiec, Kępniewo. Zachowane są w bardzo dobrym stanie zabytki hydrotechniki: most zwodzony w Jeziorze, most obrotowy na rzece Dzierzgoń. W ten piękny i malowniczy krajobraz wplecione są liczne szlaki turystyczne piesze i rowerowe.

Rozwój gospodarczy

Wysokie walory ekologiczne nie pozwalają na powstawanie i działanie zakładom uciążliwym dla środowiska naturalnego, przez co rozwój Gminy Markusy ściśle związany jest z rolnictwem, usługami, turystyką oraz ochroną środowiska. Gmina posiada gęstą sieć dróg utwardzonych, oczyszczalnię ścieków, jest w 100 % zwodociągowana i telefonizowana. Obecnie trwają prace nad zmianą Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w obrębie Stalewo, gdzie ma powstać farma wiatrowa. W latach 2005-2006 w ramach funduszy europejskich wybudowano i zmodernizowano chodnik w Zwierznie oraz wyremontowano i wyposażono świetlicę wiejską w Stalewie.

Możliwości inwestycyjne

Zachęcamy do inwestowania na terenie Gminy Markusy ze względu na niskie koszty utrzymania, dostęp siły roboczej, niewielką odległość od miasta i przyjazną politykę podatkową dla nowo tworzonych podmiotów gospodarczych.

Gmina zaprasza inwestorów i turystów do kontaktów i współdziałania między innymi na rzecz zachowania posiadanego wspaniałego dziedzictwa kulturowego.

Podobnie jak wiele obecnych ziem polskich historia gminy Markusy również wiąże się ściśle z silnymi wpływami obcych nacji i rządów (Zakon Krzyżacki, Mennonici). W zasadzie można by stwierdzić, że obecne tereny gminy Markusy stosunkowo niedawno są zarządzane i zamieszkiwane przez Polaków. Wcześniej stanowiły one jedynie zaplecze gospodarcze Zakonu Krzyżackiego, podobnie zresztą jak wiele ziem współcześnie znajdujących się w administracyjnych granicach Polski. Po upadku Zakonu Krzyżackiego około XVI w. Król Zygmunt I sprowadził na te ziemie osadników holenderskich –

Mennonitów, którzy przyczynili się poprzez swą uporczywą pracę do powstania wielu wsi: ulicówek i rzędówek bagiennych.

Po pierwszym rozbiórze Polski teren Gminy został włączony w obręb państwa pruskiego. W wyniku działań wojennych II wojny światowej tereny byłych Prus Wschodnich (m.in. dzisiejsza Gmina Markusy) zostały włączone do Polski.

Pierwsze lata po II wojnie światowej to czas kiedy na tereny Żuław ,w tym gm. Markusy, przybywali osadnicy z całej Polski - w jej granicach z okresu II Rzeczypospolitej. Były to zarówno osoby dobrowolnie poszukujące nowego miejsca zamieszkania, jak i osoby przesiedlane przymusowo w ramach repatriacji ludności polskiej z terenu Kresów Wschodnich.

Okres żywiołowego osadnictwa, to czas formowania się nowych społeczności oraz organizowania się lokalnych administracji i szkolnictwa. Przełomowy moment, którym była prawie całkowita wymiana składu ludności, spowodował przerwanie ciągłości kulturowej na obszarze obecnej gminy Markusy. Nowi osadnicy przybywali z nowym bagażem kulturowym, głównie w zakresie kultury duchowej i społecznej, na miejscu konfrontowali się głównie z pozostawionymi elementami kultury materialnej – poczynając od organizacji przestrzennej miejscowości, poprzez sposób budowania oraz urządzania wnętrz, na sprzęcie codziennego użytku i rolniczym kończąc. To zderzenie kultur stało się podwaliną pod konstruowanie nowej kultury żuławskiej na terenie obecnej gminy Markusy.

Współczesne dziedzictwo kulturowe Gminy Markusy to wypadkowa wielu kultur etnicznych i regionalnych, zarówno tych zamieszkujących te tereny przed II wojną światową, jak i tych, którzy przybyli po zakończeniu działań wojennych. Stosunek do zastanego, zachowanego dziedzictwa (poniemieckiego i pomennonickiego) przez lata podlegał wpływom propagandy, a skutkiem tego jest bezpowrotne zniknięcie wielu obiektów z krajobrazu lub stopniowa ich degradacja spowodowana brakiem opieki.

Gmina Markusy to teren dość niezwykły, owa niezwykłość bierze się z faktu, że współcześni mieszkańcy tego terenu dorastają i żyją w przeważającej części w domach budowanych nie przez swoich dziadków i pradziadków, a przez przedstawicieli obcych grup i narodów. Żyją na styku dwóch kultur (przedwojennej pruskiej oraz mennonickiej i powojennej polskiej) oraz odmiennych dziedzictw kulturowych. W wyniku tych zdarzeń wytworzył się specyficzny stosunek przesiedleńców oraz ich dzieci i wnuków do spuścizny miejsca, w którym przyszło im żyć.

Współcześnie gmina Markusy ma nadal charakter rolniczy ze względu na swoje położenie oraz bardzo dobre gleby. Posiada również wysokie walory ekologiczne, m.in. ze względu na fakt ustanowienia w 1966 roku Rezerwatu przyrody „Jeziora Drużno” w celu zachowania miejsc lęgowych ptactwa wodno-błotnego oraz piękna krajobrazu. Od 2002 r. chroniony jest też na mocy Konwencji Ramsarskiej jako jeden z trzynastu w kraju, obszar wodno-błotny o znaczeniu międzynarodowym. Tu też, w celu zachowania cennych i zagrożonych w Europie gatunków i typów siedlisk przyrodniczych, ustanowiono siedliskowy i ptasi obszar Natura 2000. Drużno jest jeziorem zalewowym o przeciętnej głębokości 1,20 m. Jego wody są zarośnięte roślinnością o liściach pływających. Obserwujemy tu m.in.: duże skupiska grzybieńczyka wodnego, grązele żółte, grzybienie białe.

(Na podstawie informacji Urzędu Gminy)

4.2 Prognoza demograficzna dla województwa warmińsko - mazurskiego do roku 2030

Tendencje demograficzne obserwowane już od kilku lat w kraju, mają swoje odzwierciedlenie również w skali poszczególnych województw. Zmiany w strukturze ludności dla większości województw w perspektywie prognostycznej są zbliżone do tendencji krajowych.

W prognozowanym dziesięcioleciu przewidywany jest znaczny spadek liczby ludności, spowodowany w głównej mierze zmniejszaniem się liczby urodzeń. Będzie to efektem malejącej liczby kobiet w wieku rozrodczym. W 2030 roku ludność Polski będzie liczyła 38.025 tys. osób, czyli o 1,7 % mniej w stosunku do roku 1998.

Trwający od kilkunastu lat spadek liczby urodzeń spowoduje w prognozowanym okresie czasu istotne zmiany w strukturze wiekowej ludności. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszała się do roku 2012, kiedy to była prawie o 2,5 mln mniejsza niż w roku 1998. W ciągu kolejnych 8 lat nastąpi niewielki przyrost sięgający około 314 tys. osób, po czym ponownie liczba dzieci i młodzieży zacznie spadać. W całym prognozowanym okresie spadek ten wyniesie ponad 30 %.

W ciągu pierwszych 10 lat prognozowanego okresu nastąpi przyrost ludności w wieku produkcyjnym, natomiast od roku 2010 zapoczątkowany został okres zmniejszania się liczby ludności aktywnej zawodowo. W roku 2030 liczba ta będzie mniejsza o 1,2 mln w porównaniu z rokiem 1998.

Zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym spowodowane będzie starzeniem się ludności w tej grupie, która tym samym zwiększy populację osób w wieku poprodukcyjnym.

Należy stwierdzić, że na skutek malejącej liczby urodzeń, przy jednoczesnym wydłużaniu się średniego okresu trwania życia ludzkiego, proces starzenia się społeczeństwa polskiego będzie pogłębiał się we wszystkich województwach.

W regionie Warmii i Mazur tendencje demograficzne nie odbiegają zbyt od tendencji ogólnokrajowych. W tym okresie ludność miast będzie systematycznie rosła (średnio o 11,3 %), w przeciwieństwie do ludności wsi, która przez cały prognozowany okres będzie maleć i osiągnie poziom 80,5 % w stosunku do roku 1998.

Struktura ludności według płci w województwie ulegnie niewielkim zmianom. Współczynnik feminizacji, który kształtował się na poziomie 103,5 zwiększy się do 104,3 przy czym w miastach wynosić on będzie 109,6 a na terenach wiejskich 93,9.

Podobnie jak w kraju, również w województwie warmińsko - mazurskim nastąpią istotne zmiany w strukturze wiekowej ludności. Dzieci i młodzież w wieku do 17 lat będą stanowić 18,4 % populacji województwa (w roku 1998 grupa ta stanowiła 28,2 %), natomiast populacja osób w wieku produkcyjnym 58,3 % (w roku 1998 wynosiła 59,7 %), zaś osób w wieku poprodukcyjnym – 23,3 % (w 1998 odpowiednio 12,1 %).

Ruch naturalny i migracyjny ludności województwa również ulegnie znacznym zmianom.

Liczba urodzeń w początkowym okresie czasu stopniowo wzrastała, aż do roku 2013, po czym zacznie spadać i w roku 2030 osiągnie poziom 75,5 %, w porównaniu z rokiem 1999. Na taki stan rzeczy złoży się przede wszystkim spadek urodzeń na wsi.

Przyrost naturalny spadnie w regionie z 3,7 (1999 r.), kiedy to był najwyższy w kraju, do – 4,4 w roku 2030, przy czym w miastach – 3,5, zaś na wsi – 0,9.

(Na podstawie wojewódzkiej strategii pomocy społecznej).

4.2 Analiza sytuacji społecznej Gminy Markusy na podstawie danych wtórnych.

Zakres analizy:

- podstawowe informacje o stanie i strukturze ludności, oświata,
- skala pomocy społecznej oraz przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej,
- wielkość, dynamika i struktura bezrobocia rejestrowanego,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Wykorzystane źródła danych:

- informacja Ośrodka Pomocy Społecznej w Markusach,
- informacja Powiatowego Urzędu Pracy w Elblągu,
- Urząd Gminy w Markusach,

- Opracowania własne na podstawie dostępnych informacji GUS.

Podstawowe dane statystyczne gminy MARKUSY

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne gminy Markusy

LP.	DANE	Jednostka	LATA	
			2015	2016
1	Powierzchnia			
		ha	bd	10.960
	w tym:			
	Użytki rolne	ha	bd	8.826
	Lasy	ha	bd	532
2	Podmioty gospodarcze			
	w tym:			
	Spółki prawa handlowego		bd	2
	Osoby fizyczne prowadzące działalność		bd	114
	Wg ewidencji działalności gospodarczej		bd	114
3	Liczba gospodarstw indywidualnych			
			672	666
4	Struktura przedsiębiorstw			
	Produkcyjne		bd	14
	Przetwórstwo przemysłowe		bd	0
	Budowlana		bd	23
	Handlowe i naprawy		bd	34
	Transportowe		bd	14
6	Zasoby mieszkaniowe			
	Liczba mieszkań		1.028	2.056
	w tym:			
	Komunalne		48	43
	Prywatne		980	1.013
	Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	101.000	105.057
7	Infrastruktura			
	Sklepy różne	sztuki	19	17
	Lokale gastronomiczne	sztuki	0	0

Demografia w Gminie w ujęciu trzyletnim

	2013	2014	2015
Ludność	4 210	4 197	4 128
Ludność na 1 km²	38	38	38
Kobiety na 100 mężczyzn	97	97	97
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,3	56,3	56
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3518	3290	3337
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3554	3326	3358
Lesistość w %	5,3	5,5	5,6
Pracujący na 1000 ludności	56	41	47
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	16,1	14,7	11,9

Tabela 2. Inne dane demograficzno-społeczne w ujęciu wieloletnim na podstawie danych GUS.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Gmina typowo rolnicza. Użytki rolne stanowią 90,5% powierzchni Gminy. Lasy stanowią 4,85% powierzchni Gminy.

W latach 2013-2015 w gminie Markusy następował spadek liczby ludności. Na stałym poziomie utrzymywała się relacja kobiet do mężczyzn. Jest ich mniej.

W strukturze demograficznej występuje przewaga osób w wieku nieprodukcyjnym. W analizie okresu trzyletniego obserwuje się spadek stopy bezrobocia.

Tabela 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

GRUPA WIEKOWA	GMINA	
	OGÓŁEM	KOBIETY
2015 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	936	451
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	2.681	1.179
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	565	410
2016 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	978	474
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	2.618	1.178
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	582	404

Źródło: Urząd Gminy

Analiza struktury ludności według wieku wskazuje na przyrost osób w wieku przedprodukcyjnym (0-18) i poprodukcyjnym (pow. 56/65), spada liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym.

EDUKACJA PUBLICZNA

Ważnym obszarem, w którym należy podejmować działania strategiczne mające ograniczać w przyszłości zachowania problemowe jest obszar edukacji.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Tabela 4. Struktura placówek oświatowych w gminie (na podstawie GUS).

Liczba placówek	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Placówki wychowania przedszkolnego	2	2	4
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	76	55	82
Szkoły podstawowe	2	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	314	325	325
Gimnazja	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	139	145	130

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Tabela 5. Struktura szkół w gminie w roku 2016/2017

	LICZBA SZKÓŁ	UCZEŃ / POMIESZCZENIE	UCZEŃ / NAUCZYCIEL
Szkoły podstawowe			
Gmina	2	241/29	241/34
Gimnazjum			
Gmina	1	137/8	137/13

Źródło: Urząd Gminy

Analiza danych o systemie oświaty pozwala na określenie tendencji i warunków prowadzenia działań edukacyjnych. Z informacji GUS wynika, iż w okresie trzyletnim wzrosła liczba placówek wychowania przedszkolnego.

Z danych Gminy wynika, iż opieka pedagogiczna jest bardzo dobra. Na 1 nauczyciela w szkole podstawowej przypada 7 uczniów, natomiast w Gimnazjum ta relacja wynosi 11 uczniów na nauczyciela. Podobnie jest z zabezpieczeniem lokalowym.

POMOC SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Markusach jest głównym organizatorem pomocy społecznej na terenie gminy Markusy, działającym w formie jednostki budżetowej.

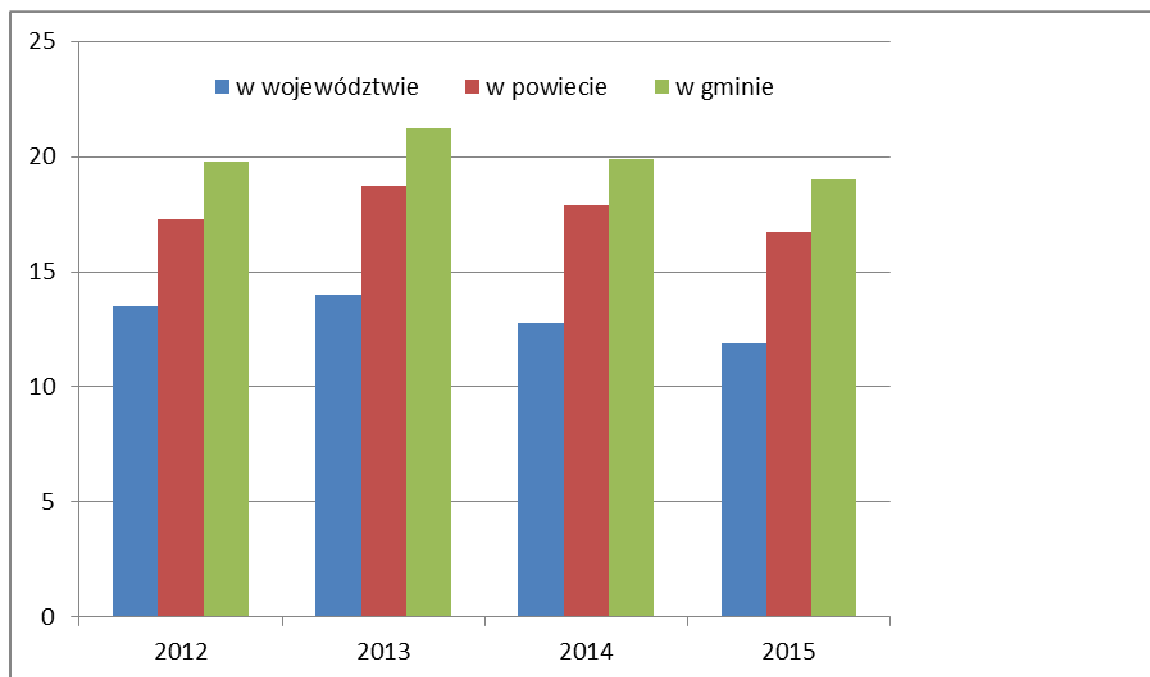
Tabela 6. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2015 ROK	2016 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC OGÓŁEM		
W TYM ZADANIA WŁASNE	809	758
W TYM ZADANIA ZLECONE	641	626
LICZBA RODZIN	284	278
LICZBA OSÓB W RODZINACH	809	758

Źródło: dane GOPS

W roku 2016 pomocą społeczną objętych zostało 278 rodzin, w których pozostawało 758 osób. Finansowanie pomocy w większym stopniu odbywało się w zakresie zadań własnych.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem na tle innych jednostek administracyjnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Analiza wykresu pokazuje, iż w Gminie Markusy jest więcej osób objętych pomocą społeczną w porównaniu do powiatu i województwa. Widać też spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 8. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2015 rok			2016 rok		
Ubóstwo	218	642	15,35%	229	632	15,13%
SIEROCTWO	0	0	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	2	11	0,26%	3	11	0,26%
BEZDOMNOŚĆ	1	1	0,02%	2	2	0,05%
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	105	252	6,03%	99	235	5,62%
BEZRADNOŚĆ	12	40	0,96%	17	56	1,34%
DŁUGOTRWALA CHOROBA	75	172	4,11%	74	158	3,78%
ALKOHOLIZM	6	11	0,26%	5	9	0,22%
NARKOMANIA	0	0	0	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	1	1	0,02%	5	8	0,19%

Źródło: Urząd Gminy

Zgodnie z informacjami Ośrodka jednym z głównych problemów jest niezmieniająca się od lat struktura świadczeniobiorców. Są to głównie osoby o niskich dochodach. Dodatkowo obserwuje się wzrostową tendencję liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu bezradności oraz długotrwałej choroby. Biorąc pod uwagę tendencję starzejącego się społeczeństwa i problem wzrastającego ubóstwa należy uznać, że występuje potrzeba kompleksowego podejścia do tego problemu, który dotyczy zarówno finansowania domów pomocy społecznej, ale także rozwoju usług opiekuńczych, oferty edukacyjnej dla dorosłych, propozycji spędzania wolnego czasu i integracji społecznej.

BEZROBOCIE

Tabela 9. Bezrobotni w Gminie.

	2015 ROK		2016 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	319	196	272	174
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	42	bd	32	bd
ABSOLWENCI	9	bd	6	bd
ZAMIESZKALI NA WSI	319	196	272	174

Źródło: Urząd Gminy

Z analizy danych powyższej tabeli wynika, iż bezrobocie w gminie Markusy spada. W stosunku do roku 2015, w 2016 nastąpił spadek o 14,73 %. Tendencję spadkową obserwuje się we wszystkich kategoriach charakteryzujących osoby bezrobotne.

Tabela 10. Osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Elblągu w końcu stycznia 2017 r. i lutym 2017 r. według jednostek administracyjnych.

GMINY	LICZBA BEZROBOTNYCH		DYNAMIKA WZROSTU/SPADKU W %	Z OGÓŁEM W II 2017 r.						
	W I 2017	W II 2017		KOBIETY	Z PRAWEM DO ZASIŁKU	OSOBY DO 12 M-CY OD DNIA UKOŃCZENIA NAUKI	DO 30 ROKU ŻYCIA	DŁUGOTRWALE BEZROBOTNE	POWYŻEJ 50 LAT	NIEPEŁNOSPRAWNI
ELBLĄG	483	498	3,1	273	72	5	121	308	150	15
TOLKMICKO (MIASTO I GM)	411	413	0,5	212	50	9	101	259	118	16
GRONOWO ELBLĄSKIE	331	320	-3,3	188	45	8	94	200	74	8
MARKUSY	298	300	0,7	178	47	8	83	190	71	10
MILEJEWÓ	234	222	-5,1	122	33	3	58	129	62	10
PASŁĘK (MIASTO I GM)	1571	1611	2,5	919	224	61	476	951	402	56
GODKOWO	293	284	-3,1	160	42	10	79	173	59	10
RYCHLIKI	438	451	3,0	254	52	10	125	321	122	14
MŁYNARY (MIASTO I GM)	295	292	-1,0	153	37	15	97	175	72	17
POWIAT ELBLĄSKI	4354	4391	0,8	2459	602	129	1234	2706	1130	156
M.ELBLĄG	5046	5051	0,1	2583	650	132	1051	2850	1657	366

Źródło: PUP Elbląg

W analizie porównawczej nadal najwięcej bezrobotnych jest w grupie osób z osób do 30 roku życia i powyżej 50 lat oraz długotrwale bezrobotni. Wśród bezrobotnych dominują kobiety (63% ogółu bezrobotnych).

PODSUMOWANIE:

1. Na terenie gminy Markusy obserwuje się spadek liczby ludności.
2. Pozytywnym zjawiskiem jest dobrze zorganizowany system oświatowy
3. Po przejściowym okresie spadku liczby uczniów, tendencja się odwróciła. Od 2014 roku obserwuje się niewielki wzrost w szkołach podstawowych, natomiast w Gimnazjach liczba uczniów się zmniejsza.
4. Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej w Markusach jest ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwała choroba.
5. Jednym z głównych problemów pomocy społecznej w Markusach jest niezmienną się od lat struktura świadczeniobiorców.
6. Ośrodek Pomocy Społecznej oferuje różnorodną, dostosowaną do potrzeb osób potrzebujących pomoc i wsparcie w wychodzeniu z trudnych sytuacji życiowych.
7. Oprócz „tradycyjnych” form pomagania coraz częściej organizowane są specjalistyczne formy pomocy umożliwiające wychodzenie z kryzysu i pozwalające w bardziej samodzielny sposób radzić sobie z problemami.

**INFORMACJA O REALIZOWANYCH ZADANIACH Z ZAKRESU PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
I NARKOMANII W ROKU 2015**

Realizacja zadań jest prowadzona w postaci Gminnego programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomani uchwalanego corocznie przez Radę Gminy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określiła realizację zadań w następujący sposób:

- Działający Punkt konsultacyjny.
- Współpraca z placówkami oświatowymi.
- Współpraca z policją, GOPS, Sądami i kuratorami, zapewniona jest pomoc psychologiczna dla osób potrzebujących wsparcia.
- Organizowane są konkursy i warsztaty profilaktyczne dla uczniów z terenu Gminy.
- Uczestnictwo w programach, akcjach i kampaniach profilaktycznych, zapewnienie dzieciom z rodzin zagrożonych uzależnieniem w wypoczynku letniego.

- Wspierane inicjatyw samorządowych służących promowaniu zdrowego stylu życia i profilaktyki uzależnień.
- Rozpatrywanie wniosków skierowanych do komisji, prowadzenie rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu i członkami rodzin, celowości poddania się dobrowolnemu leczeniu – uzyskanie opinii biegłych lekarzy.
- Uświadamianie członkom rodzin alkoholików możliwości podjęcia działań w zakresie leczenia choroby alkoholowej.
- Kompletowanie dokumentacji oraz kierowanie alkoholików na leczenie.
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej, prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- Prowadzenie kontroli placówek handlowych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy.
- Nadzór nad sprzedażą alkoholu zgodnie z posiadanymi zezwoleniami.
- Opiniowanie projektów liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych, zasad ich usytuowania na terenie gminy.
- Zakup materiałów propagandowych (literatura fachowa, plakaty oraz ulotki informacyjne).

Źródło: Informacja gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w Markusach.

INFORMACJA O DZIAŁANIACH POMOCOWYCH I INTERWENCYJNYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W ROKU 2016

Informacja o działaniach pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w roku 2016

Wejście w życie procedury „Niebieskie Karty” ma na celu ułatwienie rozpoznania przemocy w rodzinie przez odpowiednie służby. Pracownicy tych służb, którzy spotykają się z rodzinami pozostającymi w trudnej sytuacji, powinni umieć określić, czy zgłaszane problemy są powiązane z występowaniem przemocy w rodzinie. Jak najszybsze wykrycie i zdiagnozowanie stosowania przemocy w rodzinie jest bardzo ważne, z uwagi na to, że przemoc z czasem nasila się i stanowi coraz większe zagrożenie. Kwestionariusze „Niebieskie Karty” zawierają proste pytania ułatwiające identyfikację problemu i nakreślają podstawowe kierunki udzielania pomocy.

Kolejną ważną kwestią jest **zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy**. Zadaniem Niebieskich Kart, poza zbieraniem ważnych informacji dotyczących sytuacji w rodzinie jest także wdrożenie takich działań, które podniosą stan bezpieczeństwa ofiar przemocy i ich kontynuacja aż do czasu, kiedy będzie można stwierdzić, iż została udzielona wszelka możliwa i potrzebna pomoc, a w danej rodzinie zjawisko przemocy ustało.

Ważną rzeczą jest również **przerwanie izolacji rodziny**. Fundamentem utrzymywania przemocy w rodzinie jest izolacja takowej rodziny od wszelkich źródeł pomocy oraz utrzymanie całej sytuacji w tajemnicy. Dzięki temu sprawcy czują się bezkarni i wydaje im się, że posiadają nieograniczoną władzę nad ofiarami. Ważne jest zatem, aby każda interwencja w takiej rodzinie powodowała dalsze działania mające na celu wsparcie ofiary i powstrzymywanie sprawców. Wdrożenie procedury Niebieskie Karty pomaga w tym aspekcie, gdyż angażuje wiele służb i informuje ofiary przemocy o możliwości uzyskania wsparcia i pomocy. Dodatkowo zobowiązuje służby do dalszego postępowania i działań do czasu ustania zjawiska przemocy w danej rodzinie. Następnym istotnym celem jest **wsparcie dla ofiar**. Ofiara podczas interwencji zazwyczaj jest w szoku, odczuwa wstyd, lęk, czy przerażenie. Taka osoba, w pierwszej kolejności potrzebuje odzyskania spokoju, równowagi i odsunięcia od źródła przemocy. W takim momencie, informowanie ofiary o przysługującej jej prawach jest bezzasadne, ponieważ nie jest ona w stanie zapamiętać i przeanalizować takich informacji. Procedura Niebieskie Karty umożliwia pozostawienie osobom doznającym przemocy w rodzinie informacji pisemnej, w której zawarte są przysługujące jej prawa i możliwości znalezienia pomocy w środowisku lokalnym.

Kolejną kwestią jest **motywowanie do podjęcia działań ochronnych**. Każda ze służb, jeśli tylko obcuje z ofiarami przemocy powinna za każdym razem motywować i nakłaniać do podjęcia działań mających na celu przerwanie przemocy i ochronie ich samych. Trzeba podkreślić, że

niewykonalnym jest, aby przebywać z takimi osobami przez cały czas, dlatego też praca służb powinna mocno skupiać się na skutecznym nakłonieniu ofiar do poszukiwań pomocy i do odbudowania siły, aby uwolnić się do sprawy.

Bardziej **stanowcze działania wobec sprawcy** stanowią kolejny cel procedury Niebieskie Karty. Osoby stosujące przemoc często manipulują nie tylko ofiarami, ale także przedstawicielami służb udającymi się na miejsce interwencji. Próbuje usprawiedliwiać swoje czyny, zrzucając odpowiedzialność za stosowanie przemocy na inne osoby, zdarza się też, że przedstawiają siebie jako ofiarę. Zdarza się, że takiej manipulacji ulegają przedstawiciele służb i nie podejmują interwencji. Procedura Niebieskiej Karty wymusza trzymanie się odpowiedniego trybu postępowania, dystansuje służby oraz poucza sprawcę, że stosowanie przemocy w rodzinie jest przestępstwem i nie jest on bezkarny.

Ostatnim celem jest **określenie skali i charakterystyka przemocy**. Dzięki analizie dokumentacji Niebieskiej Karty możemy określić w ilu rodzinach, gdzie były prowadzone działania służb, występuje przemoc. Dodatkowo, możemy sprawdzić liczbę osób, które doświadczają przemocy w rodzinie, w tym także dzieci. Kolejną kwestią jest to, jaki rodzaj przemocy stosuje sprawca (przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna). Można także wskazać, choć nie we wszystkich przypadkach, czy występują jakieś okoliczności towarzyszące przemocy w rodzinie; między innymi spożywanie alkoholu czy innych używek. Takie informacje oprócz zobrazowania skali przemocy w danym środowisku, mogą posłużyć do dalszego kształtowania polityki lokalnej wobec przemocy, wskazać aspekty na które powinno położyć się większy nacisk oraz mogą wspierać planowanie działań, które ulepszą system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniżej statystyczna informacja o podejmowanych działaniach w ramach procedury „NIEBIESKIE KARTY”

Tabela nr 11. Procedura Niebieskich Kart

	2016 rok
Ilość wszczętych procedur	14
Liczba Niebieskich Kart w których osoba wobec której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy jest osoba niepełnoletnia	2

Źródło: GOPS Markusy

W roku 2016 w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie instytucje Gminy realizowały zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy:

1. Została przeprowadzona diagnoza zjawiska przemocy.
2. Przeprowadzono lokalną kampanię społeczną.
3. Bezpośredniej pomocy rodzinom udzielali przedstawiciele instytucji zobowiązanych do niesienia pomocy w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Poniżej statystyczne ujęcie pomocy udzielanej rodzinom w ramach Procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela nr 12. Zestawienie procedur i ilości rodzin objętych pomocą w 2016 roku.

Lata	Liczba utworzonych GR	Liczba posiedzeń GR	Liczba rodzin objętych pomocą	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie				Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”
				ogół	K	M	D		
2016	27	40	24	101	29	2	33	76	13

Źródło: GOPS Markusy

W porównaniu do innych Gmin ilość podejmowanych interwencji związanych z przemocą w rodzinie jest porównywalna ze względu na liczbę mieszkańców i charakter Gminy. Osoby uwiękane w przemoc skorzystały z pomocy przede wszystkim w formie poradnictwa socjalnego (76), z pomocy w Punkcie Konsultacyjnym skorzystały 2 osoby.

V. POZYCJA STRATEGICZNA GMINY MARKUSY.

5.1 Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza.

Gmina Markusy ma ograniczony wpływ na kształtowanie się procesów społeczno – prawnych będących w jej otoczeniu. Może jednak w sposób aktywny wykorzystywać szanse oraz unikać zagrożeń płynących z otoczenia.

Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione są wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
- duża szkoła z oddzielną salą gimnastyczną, boiskami i terenami zielonymi w Zwierznie	5	- pracownia komputerowa i biblioteka wyposażone w przestarzały sprzęt multimedialny – brak środków finansowych	3
- sieć WI-FI na terenie szkoły, tablica interaktywna W Zwierznie i Żurawcu	5	- ograniczony dostęp do pielęgniarki (1 raz w tygodniu)	4
- wysoki poziom kompetencji kadry	5	- brak psychologa	5
- zasoby oświatowe dobrze zorganizowane w zakresie materialnym, sprzętowym, organizacyjnym	4	- małe zainteresowanie części rodziców współpracą z wychowawcą	3
- prowadzenie zróżnicowanych zajęć pozalekcyjnych	3	- zbyt krótki czas pracy oddziału przedszkolnego	4
- objęcie wszystkich uczniów potrzebujących pomocą psychologiczno- pedagogiczną	4	- grupa uczniów z rodzin niewydolnych wychowawczo i o złej sytuacji materialnej, słabo zmotywowanych do nauki i osiągania celów życiowych	4
- dostępność do oferty edukacyjnej, profilaktycznej,	4	- dojazd uczniów uniemożliwiający korzystanie z zajęć pozalekcyjnych	4
- dostępność oferty pomocowej, interwencyjnej, naprawczej (terapeutycznej)	4	- zbyt słaba motywacja i świadomość rodziców w potrzebie edukacji	4
- organizacja pracy szkoły jest dostosowana do oczekiwań i potrzeb uczniów i rodziców	4	- ograniczony dowozem dostęp uczniów do oferty kulturalnej	4
- integracja ze społecznością lokalną poprzez organizowanie zlotów, kiermaszy, festynów itp	5	- mała powierzchnia użytkowa Biblioteki Publicznej Gminy Markusy	4
- współpraca szkoły z różnymi instytucjami (GOPS, GKRPA, PPP, policja, ośrodek zdrowia, Straż Pożarna, WORD, biblioteki publiczne)	4	- małe zasoby kadrowe w bibliotekach szczególnie gminnej	3
- 3 „Kluby Seniora” funkcjonujące przy bibliotekach	5	- brak czytelnicy w bibliotece w Żurawcu	2
- duża świetlica wiejska w Markusach, 3 biblioteki równomiernie rozmieszczone w terenie	5	- brak nagłośnienia, Internetu w świetlicy wiejskiej w Markusach	5
- godziny otwarcia bibliotek dostosowane do potrzeb mieszkańców	4	- brak dogodnego dojazdu publicznego do instytucji kultury	5
- duży wskaźnik czytelnictwa w gminie	5	- niskie środki finansowe na wkład własny w projektach unijnych i innych	3

- bezpłatny dostęp do Internetu w bibliotekach i świetlicy w Stalewie - mieszkańcy mogą korzystać z oferty kulturalno-oświatowej - „Orlik” w Żurawcu - boisko z zapleczem sportowym w Markusach - trafna diagnoza problemów wychowawczych w szkołach - dobre programy wychowawczo profilaktyczne - procedury reagowania i przeciwdziałania zagrożeniom - wsparcie finansowe gminy w realizacji działań profilaktycznych - wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego - kształtowanie umiejętności społecznych i interpersonalnych na wszystkich poziomach edukacji - stowarzyszenia pozarządowe współpracujące ze szkołami	3 3 4 4 4 4 4 4 4 3 3	- bariery architektoniczne w bibliotece gminnej i w niektórych świetlicach wiejskich - niedostateczne finansowanie zajęć pozalekcyjnych w zakresie kultury fizycznej i innych zajęć	3 3
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
- wzmocnienie systemu pomocy ze strony innych instytucji pozarządowych - wzrost świadomości praw i potrzeb w społeczeństwie - wsparcie poprzez środki Unijne na realizację programów podnoszących kompetencje zawodowe i jakość edukacji	4 4 4	- negatywna rola mediów (złe wzorce osobowe, promocja przemocy i konsumpcjonizmu) a w konsekwencji nasilanie się problemów psychicznych i emocjonalnych wśród uczniów oraz w środowisku rodzinnym, - zwiększenie obowiązków dla nauczycieli - nadmiar biurokracji odbiera czas na dydaktykę - konsekwencje wynikające ze zmian systemowych w Oświacie - edukacja zawodowa młodzieży słabo skorelowana z potrzebami rynku pracy - zwiększenie problemów społecznych wynikających z niestabilnej sytuacji politycznej w kraju	 3 4 4 4 3 4

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
- wykwalifikowana i doświadczona kadra Ośrodka Pomocy, - zagospodarowany teren wokół GOPS (nowa elewacja, dach, altana) - dobrze wyposażona świetlica środowiskowa i wykwalifikowana kadra świetlicy - zaangażowana kadra GOPS i Zespołu Interdyscyplinarnego w przeciwdziałaniu przemocy - chęć podnoszenia kwalifikacji przez pracowników pomocy społecznej - dostęp do terapeuty ds. uzależnień przy GKRPA - dostosowanie godzin pracy do potrzeb klientów - dostęp osób niepełnosprawnych do ŚDS i DPS - dobra diagnoza i rozpoznanie potrzeb środowiska - dobra współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, np. samorząd lokalny, Oświata, policja, służba zdrowia, kuratorzy, sąd,	5 4 4 4 4 5 3 4 4 4 4	- trudne warunki lokalowe (brak pomieszczeń do rozmów indywidualnych, jedno wejście i wyjście, brak drogi ewakuacyjnej, mały metraż, - rozmieszczenie miejsc pracy warunkujących bezpieczeństwo pracy - brak pojazdu do wyjazdów w teren - brak wyodrębnionego pomieszczenia do pracy Zespołu Interdyscyplinarnego - niskie wynagrodzenie pracowników - rosnąca ilość obowiązków i zadań - zły stan techniczny pomieszczeń - utrudniony dostęp do specjalistów (psycholog, terapeuta,) - brak środków do podnoszenia kwalifikacji - brak mieszkań chronionych - bariery komunikacyjne (transport) w dostępie do usług Gminy - niska motywacja do zmiany trudnej sytuacji życiowej u klientów pomocy społecznej - mała dostępność do oferty terapeutycznej (zwłaszcza dla osób współuzależnionych, ofiar przemocy) - brak superwizji i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu - mało Organizacji Pozarządowych zajmujących się problematyką pomocy społeczno-zawodowej.	4 4 4 5 5 4 4 4 4 5 5 4 4 4 4 5

SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
- programy rządowe wspierające rodziny – klientów pomocy społecznej (500+, świadczenia rodzinne), - środki unijne, - rozwój i wsparcie organizacji pozarządowych,	4	- ograniczony dostęp do przedsiębiorstw poza gminnych	4
	3	- brak jednoznacznej interpretacji przepisów i procedur postępowania	4
	3	- zwiększająca się ilość różnorodnych zadań kadry pomocy społecznej (ZI, świadczenia opiekuńcze)	4
		- ograniczone środki finansowe na realizację zadań pomocy społecznej	4
		- wzrost ilości osób wymagających umieszczenia w DPS	4
		- emigracja	3

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
- lokalizacja w budynku Biblioteki Publicznej w Zwierznie - duże zaangażowanie członków komisji w jej prace - członkowie komisji, poza regulaminową działalnością, biorą udział w szkoleniach w zakresie swoich kompetencji - działający Punkt Konsultacyjny - współpraca z placówkami oświatowymi, Policją, GOPS, sądami, kuratorami - zapewniona pomoc dla osób potrzebujących wsparcia - organizacja konkursów i warsztatów profilaktycznych dla uczniów z terenu Gminy - uczestnictwo w programach, akcjach i kampaniach profilaktycznych - zapewnienie udziału dzieciom z rodzin zagrożonym uzależnieniem wypoczynku letniego - wspieranie inicjatyw samorządowych służących promowaniu zdrowego stylu życia i profilaktyki uzależnień - uświadamianie członków rodzin alkoholików możliwości podjęcia działań w zakresie leczenia choroby alkoholowej - udzielanie rodzinom w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej, prawnej, w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie - prowadzenie kontroli placówek handlowych w zakresie	4 4 4 3 4 4 4 3 4 4 4 4 4	- mała świadomość zagrożenia i istoty uzależnienia w środowisku - trudności i brak pozytywnych efektów w terapii osób głęboko uzależnionych - ograniczone możliwości rehabilitacji osób uzależnionych w ich powrocie do zdrowia - łatwość dostępu do alkoholu i papierosów dla osób nieletnich - niechęć niewydolnych wychowawczo rodziców do samokształcenia i rozwoju - brak grup wsparcia - ograniczony dostęp do specjalistów z zakresu uzależnień - brak grup socjoterapeutycznych dla dzieci -- wychowawcy nie są dostatecznie przygotowani do realizacji skutecznej profilaktyki.	4 4 4 4 4 5 4 5 3

przestrzegania warunków i zasad prowadzenia sprzedaży napojów alkoholowych	3		
- propagowanie wiedzy specjalistycznej poprzez zakup literatury fachowej oraz ulotek informacyjnych	3		
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
- pozyskiwanie środków unijnych na radzenie sobie z wykluczeniem społecznym,	4	- społeczna akceptacja alkoholu w życiu mieszkańców	4
- wsparcie ze strony urzędu marszałkowskiego,	3	- mała skuteczność realizacji terapii odwykowej	4
- możliwość wymiany doświadczeń na poziomie regionalnym,	3	- długa procedura kierowania na leczenie osób uzależnionych,	
		- braki w regulacjach prawnych dotyczących współpracy między instytucjami (dualizm kompetencyjny), duża interpretowalność przepisów	

5.2 Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Gminy Markusy określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych:

1. Pełnowymiarowe przedszkole na terenie Gminy.
2. Sprzęt do ćwiczeń na świeżym powietrzu .
3. Darmowe wyjazdy na edukację filmową.
4. Organizowanie spektakli w wiejskim Domu Kultury, spotkań z ciekawymi ludźmi.
5. Edukacja komputerowa, szkolenia w zakresie Internetu i komputera.
6. Budowa lub nowy większy lokal dla Biblioteki Publicznej Gminy Markusy.
7. Powołanie nowych Stowarzyszeń.
8. Podejmowanie działań przez biblioteki na rzecz aktywizacji osób starszych, zdrowego stylu życia.
9. Więcej nauki w klasie a mniejsze prace domowe.
10. Większe zaangażowanie nauczycieli do poznawania środowiska ucznia.
11. Zwiększenie oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży.
12. Wspólne działania kilku podmiotów (organizowanie imprez masowych).
13. Kontynuowanie spotkań w klubach Seniora.
14. Edukacja pedagogiczna rodziców.
15. Więcej propozycji spędzania wolnego czasu.
16. Założenie drużyny harcerskiej.
17. Akcje informacyjne promujące zdrowy tryb życia.
18. Podjazdy, toalety dla osób niepełnosprawnych (szkoła).
19. Psycholog w szkole i gminie.
20. Dom Opieki Diennej dla osób starszych.
21. Asystent rodziny.
22. Finansowanie projektów edukacyjno-kulturalnych.
23. Bezpłatne porady prawne.
24. Większy dostęp do psychologów i pedagogów.
25. Wolontariat (pomoc osobom starszym).
26. Zniesienie barier architektonicznych w budynkach instytucji gminnych.

27. Poprawa warunków lokalowych GOPS i wyposażenie stanowisk pracy w nowoczesny sprzęt.
28. Samochód służbowy do wyjazdu w teren.
29. Odpowiednia ilość środków finansowych na realizację zadań (wyposażenie, wynagrodzenie, utrzymanie).
30. Rozwijanie pomocy sąsiedzkiej dla osób niepełnosprawnych.
31. Edukacja rodzin o moralnym obowiązku zapewnienia opieki.
32. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych.
33. Stworzenie Dziennych Domów Pobytu dla osób starszych.
34. Większy dostęp do specjalistów na terenie Gminy.
35. Wsparcie psychologa w działaniach GOPS.
36. Dofinansowanie do oferty edukacyjnej dla pracowników GOPS.
37. Edukacja pedagogiczna rodziców, organizacja „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców”.
38. Akcje informacyjne promujące zdrowy styl życia.
39. Większa kontrola placówek sprzedających alkohol.
40. Doprowadzenie do powstania grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
41. Programy umożliwiające nabycie doświadczenia w pracy, szkolenia i kursy zawodowe, staże, praktyki zawodowe i przygotowanie zawodowe dla młodzieży i dorosłych.
42. Umożliwienie osobom wykluczonym społecznie udziału w reintegracji społeczno-zawodowej poprzez udział w Klubie Integracji Społecznej.
43. Upowszechnianie idei ekonomii społecznej wśród młodzieży i osób dorosłych.
44. Realizacja projektów i programów zwiększających szanse zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
45. Upowszechnianie mediacji rodzinnych jako narzędzia pracy z rodziną.
46. Motywowanie klientów pomocy społecznej do podnoszenia umiejętności w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów.
47. Umożliwianie młodzieży zdobywania doświadczeń oraz aktywności na rzecz środowiska lokalnego (wolontariat, szkolenia liderów, wymiana międzynarodowa).
48. Rozwój infrastruktury kulturalno-oświatowej oraz sportowo-rekreacyjnej umożliwiającej dzieciom i młodzieży stabilny rozwój oraz aktywne i rozwojowe spędzanie czasu wolnego.
49. Zwiększenie na terenie gminy zasobów mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.

50. Tworzenie różnych form mieszkań chronionych.
51. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach dla osób niepełnosprawnych, a także o dostępnych dla tych osób programach i formach pomocy.
52. Organizacja usług opiekuńczych w celu jak najdłuższego utrzymania osób o ograniczonej sprawności w miejscu zamieszkania.
53. Promowanie wśród seniorów świadomego i aktywnego stylu życia ukierunkowanego na samorealizację oraz zachowanie jak najdłużej dobrego stanu zdrowia.
54. Podejmowanie inicjatyw na rzecz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.
55. Organizacja lokalnych lub udział w regionalnych, krajowych kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
56. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych, ofiar przemocy.
57. Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny, a także przez sprawców i ofiary przemocy w rodzinie (media, ulotki, plakaty, materiały informacyjne).
58. Wspieranie działań Zespołu Interdyscyplinarnego pracującego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
59. Systematyczne szkolenia i wsparcie kadr pomocowych, specjalistów zajmujących się uzależnieniami, przemocą w rodzinie oraz interwencji kryzysowej w postaci superwizji, pomocy psychologicznej, zintegrowania działań pomocowych.
60. Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz mieszkańców gminy realizowanych przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie poprzez zlecanie zadań publicznych.
61. Doposażenie szkół i bibliotek w nowoczesny sprzęt, środki dydaktyczne i pomoce naukowe.
62. Doksztalcania kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej.
63. Opracowanie i wdrożenie systemu promocji samorealizacji, przedsiębiorczości, wychodzenia z kryzysu.
64. Inicjowanie współpracy regionalnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz wymiana informacji o posiadanych zasobach regionalnych w tym zakresie.

65. Opracowanie i realizacja działań ewaluacyjnych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholizmu i narkomani oraz aktualizacja programów profilaktycznych i naprawczych dostosowana do wyników ewaluacji.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cel nadrzędny strategii.

Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Markusy, życie wolne od zagrożeń, bezpieczeństwo rodziny, zintegrowana społeczność, dostępna profesjonalna pomoc, aktywne i zintegrowane grupy społeczne, samorealizujące się w działaniach prospołecznych i kulturalnych.

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Jest to hasłowe wyrażenie **wizji** rozwoju społecznego mieszkańców Gminy Markusy.

VI. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

6.1 Cele główne strategii

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markusy, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii oraz po przeprowadzeniu diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów głównych strategii.

Cele główne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura.
2. Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym.
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów, wyniki ankiety prospektywnej wypracowano następujące cele główne:

- dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura”

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

- dla obszaru „Pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym ”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, umożliwiająca „dobrą” jakość życia osób dotkniętych niepełnosprawnością, osoby starsze, integrująca ze społecznością lokalną.

- dla obszaru „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

6.2 Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA

CEL GŁÓWNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej,
- wyrównywanie szans rozwojowych u dzieci, młodzieży i osób starszych,
- sprzyjanie inicjatywom edukacyjnym i kulturotwórczym podejmowanym przez środowiska pozaszkolne.

PROBLEM

Pracownia komputerowa i biblioteka wyposażone w przestarzały sprzęt multimedialny – brak środków finansowych, ograniczony dostęp do pielęgniarki (1 raz w tygodniu), brak psychologa w szkołach, małe zainteresowanie części rodziców współpracą z wychowawcą, zbyt krótki czas pracy oddziału przedszkolnego, grupa uczniów z rodzin niewydolnych wychowawczo i o złej sytuacji materialnej, słabo zmotywowanych do nauki i osiągania celów życiowych, dojazd uczniów uniemożliwiający korzystanie z zajęć pozalekcyjnych, zbyt słaba motywacja i świadomość rodziców w potrzebie edukacji, ograniczony dowozem dostęp uczniów do oferty kulturalnej, mała powierzchnia użytkowa Biblioteki Publicznej Gminy Markusy, małe zasoby kadrowe w bibliotekach szczególnie gminnej, brak czytelnicy w bibliotece w Żurawcu, brak nagłośnienia, Internetu w świetlicy wiejskiej w Markusach, brak dogodnego dojazdu publicznego do instytucji kultury, niskie środki finansowe na wkład własny w projektach unijnych i innych, bariery architektoniczne w bibliotece gminnej i w niektórych świetlicach wiejskich, niedostateczne finansowanie zajęć pozalekcyjnych w zakresie kultury fizycznej i innych zajęć

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Kontynuowanie modernizacji bazy oświatowej i sportowej.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Funkcjonalna baza oświatowa	Urząd Gminy
2	Dalsze doposażanie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wyższy poziom przygotowania uczniów do oczekiwań współczesnego świata	Urząd Gminy
3	Kontynuowanie likwidacji barier architektonicznych w placówkach oświatowych i kultury.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Większy dostęp do oświaty	Urząd Gminy
4	Opracowanie i wdrożenie różnorodnej oferty zajęć pozalekcyjnych z uwzględnieniem możliwości komunikacyjnych.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy

5	Przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla rodziców, osób starszych i niepełnosprawnych.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy
6	Doskonalenie kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej oraz zwiększających kompetencje interpersonalne.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy
7	Opracowanie i wdrożenie metod i zasad pomocy psychologicznej – pedagogicznej i medycznej w szkołach.	2017 – 2027	Bezinwestycyjne	Mniej dysfunkcji w procesie dydaktycznym dzieci i młodzieży	Urząd Gminy
8	Prowadzenie zajęć korekcyjno – wyrównawczych dla dzieci z deficytami rozwojowymi oraz rozwijających szczególne zdolności u uczniów uzdolnionych.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych	Urząd Gminy

9	Organizowanie profesjonalnej profilaktyki zachowań ryzykownych, uwzględniające podmiotowość odbiorców.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Mniej dysfunkcji w procesie dydaktycznym dzieci i młodzieży	Urząd Gminy
10	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży przedsiębiorczości, aktywności obywatelskiej, szczególnie wolontariatu.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wykształcone i aktywne społeczeństwo, zintegrowane pokoleniowo	Urząd Gminy

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I STARSZYM

CEL GŁÓWNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca poprawę jakości życia lokalnej społeczności, umożliwiająca „lepszą” jakość życia osób dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, osób starszych, integrująca ze społecznością lokalną.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju umiejętności społeczno-zawodowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej,
- wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grupa wsparcia.

PROBLEM

Trudne warunki lokalowe (brak pomieszczeń do rozmów indywidualnych, jedno wejście i wyjście, brak drogi ewakuacyjnej, mały metraż, rozmieszczenie miejsc pracy warunkujących bezpieczeństwo pracy, brak pojazdu do wyjazdów w teren, brak wyodrębnionego pomieszczenia do pracy Zespołu Interdyscyplinarnego, niskie wynagrodzenie pracowników, rosnąca ilość obowiązków i zadań, zły stan techniczny pomieszczeń, utrudniony dostęp do specjalistów (psycholog, terapeuta,), brak środków do podnoszenia kwalifikacji, brak mieszkań chronionych, bariery komunikacyjne (transport) w dostępie do usług Gminy, niska motywacja do zmiany trudnej sytuacji życiowej u klientów pomocy społecznej, mała dostępność do oferty terapeutycznej (zwłaszcza dla osób współzależnych, ofiar przemocy), brak superwizji i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, mało Organizacji Pozarządowych zajmujących się problematyką pomocy społeczno-zawodowej.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Modernizacja i rozwój bazy lokalowej Ośrodka Pomocy Społecznej oraz racjonalizacja systemu wynagrodzeń pracowników OPS.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2	Wspieranie rozwoju infrastruktury zabezpieczającej warunki do godnego życia i sprzyjającego samorealizacji dla osób starszych i niepełnosprawnych, tworzenie mieszkań chronionych.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3	Opracowanie i wdrożenie systemu pomocy specjalistycznej (terapeutycznej, psychologicznej, prawnej) dla mieszkańców Gminy.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

4	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
5	Udział w programach finansowanych z funduszy EFS realizowanych w zakresie aktywizacji i reintegracji społecznej osób bezrobotnych, wykluczonych społecznie.	2017 – 2027	Fundusze pomocowe	Poprawa efektywności udzielanej pomocy i ograniczenie dysfunkcji społecznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
6	Inspirowanie władz do tworzenia instytucji i organizacji samopomocowych oraz wolontariatu.	2017 – 2027	Bezinwestycyjne	Ograniczenie dysfunkcji społecznych	Urząd Gminy
7	Udział w organizowaniu i prowadzeniu Placówek Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Poprawa efektywności udzielanej pomocy i ograniczenie dysfunkcji społecznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
8	Wspieranie i współuczestniczenie w realizacji Gminnego Programu przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa efektywności udzielanej pomocy i ograniczenie dysfunkcji społecznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

9	Udział w rozwoju ekonomii społecznej na terenie Gminy Markusy	2017 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa efektywności udzielanej pomocy i ograniczenie dysfunkcji społecznych	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Opracowanie materiałów informacyjnych promujących przedsiębiorczość, wychodzenie z kryzysu, zachęcających do samodzielnego rozwiązywania problemów życiowych.	2017 – 2027	Budżet gminy	Poprawa efektywności udzielanej pomocy i ograniczenie dysfunkcji społecznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

CEL GŁÓWNY

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia.

PROBLEM

Mała świadomość zagrożenia i istoty uzależnienia w środowisku, trudności i brak pozytywnych efektów w terapii osób głęboko uzależnionych, ograniczone możliwości rehabilitacji osób uzależnionych w ich powrocie do zdrowia, łatwość dostępu do alkoholu i papierosów dla osób nieletnich, niechęć niewydolnych wychowawczo rodziców do samokształcenia i rozwoju, brak grup wsparcia, ograniczony dostęp do specjalistów z zakresu uzależnień, brak grup socjoterapeutycznych dla dzieci --wychowawcy nie są dostatecznie przygotowani do realizacji skutecznej profilaktyki.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób i rodzin uwikłanych w uzależnienia od środków psychoaktywnych.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Poprawa sytuacji psychospołecznej, młodzieży i dorosłych,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2	Opracowanie i wdrożenie standardów finansowania profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym wśród dzieci i młodzieży.	2017	Bezinwestycyjne	Skuteczne i adekwatne do potrzeb młodzieży działania profilaktyczne i korekcyjne	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3	Wdrażanie profesjonalnych programów profilaktycznych w placówkach oświatowych.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Wyższy poziom działań profilaktycznych i naprawczych	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe

4	Rozwijanie pomocy socjoterapeutycznej w Placówkach Wsparcia Dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Wyższy poziom działań profilaktycznych i naprawczych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5	Wspieranie i współuczestniczenie w realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Ograniczenie nasilania się zjawiska przemocy w rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
6	Przygotowanie i realizacja programów edukacji rodziców.	2017 – 2027	Budżet Gminy	Poprawa sytuacji psychospołecznej, młodzieży i dorosłych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
7	Prowadzenie systematycznych badań określających skalę zjawisk dysfunkcyjnych i potrzeb pomocowych i profilaktycznych.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Bardziej skuteczna pomoc w sytuacji kryzysowej	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

8	Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin osób uzależnionych i współuzależnionych.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Bardziej skuteczna pomoc w sytuacji kryzysowej	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
9	Opracowanie i realizacja strategii ograniczającej dostępność do alkoholu.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Ograniczenie zachowań dysfunkcyjnych wśród nieletnich i dorosłych.	Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
10	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.	2017 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Większa efektywność udzielanej pomocy psychoprofilaktycznej	Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

VII. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej.

A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markusy zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt Gminy Markusy – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet gminy przy pomocy Urzędu Gminy Markusy ; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy Markusy – organ stanowiący w gminie; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Gminne Forum ds. Społecznych – ciało doradczo-inicjatywne i opiniujące stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy, zwoływane nie rzadziej niż raz do roku przez Wójta Gminy Markusy; w skład forum

wchodzą liderzy społeczni oraz pracownicy instytucji polityki społecznej gminy, reprezentanci sektora publicznego (jednostki organizacyjne gminy, Sołectwa, policja, instytucje powiatowe), gospodarczego (prywatni przedsiębiorcy, rolnicy) i społecznego (organizacje pozarządowe, parafie, grupy nieformalne) w gminie, w szczególności osoby, które brały udział w warsztatach planowania strategicznego.

Instrumenty realizacji strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

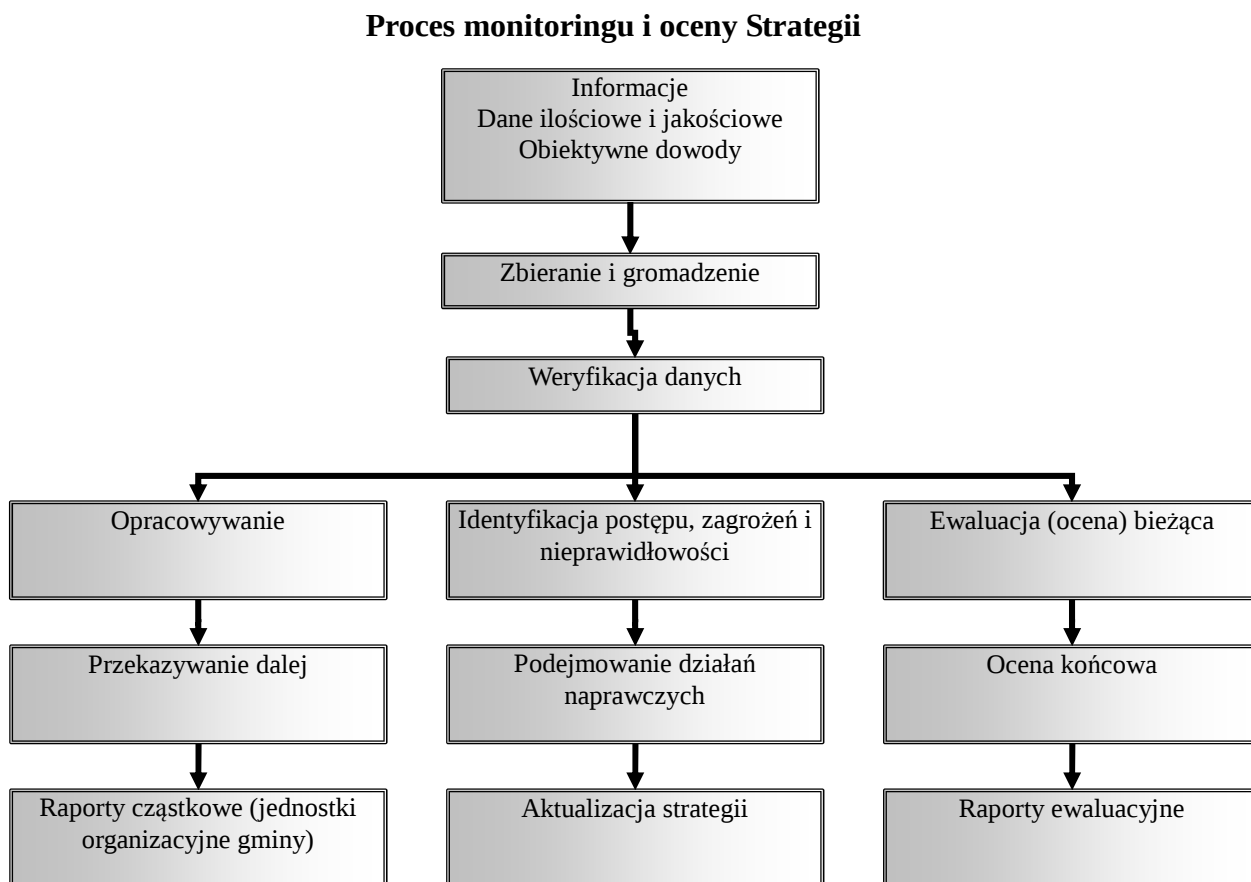
Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe (m.in. Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, programy ministerialne, małe granty), a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP oraz strona www gminy), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego

ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu GSRPS przedstawia poniższy schemat.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Raporty będą sporządzane **do końca maja roku** następującego po roku budżetowym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty częściowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty roczne będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raporty roczne przewodniczący Zespołu przekazuje wójtowi gminy, który następnie przedstawia Radzie Gminy informację o stanie wdrażania strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Wójt wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne gminy.

Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co 3 lata. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.